

פרי ביכורים

חידושי הלכה והגות משולחנו של מורינו הגאון רבי יצחק מאיר הגר שליט"א
רב ומו"צ דקהילת חניכי הישיבות רמת בית שמש ב'

י"ל ע"י מכון תורה ברמה רמב"ש ב' הערות ושאלות pribicurim100@gmail.com

שבת חול המועד חג הסוכות תשפ"ב

כל האזרח בישראל ישבו בסוכות

כולם תמהים על לשון זו של "האזרח" שאינה מופיעה בשום מקום, וגם הגמ' ממעטת מ"האזרח" נשים ממצות סוכה, וכי מה זה קשור לנשים.

והנראה בזה כפשוטו הוא, שהרי כל מצות סוכה באה ללמדנו כי העולם ארעי ואין כאן קבע כלל, ולכן יוצאים מדירת קבע לדירת ארעי, וזהו שורש שמחת ומהות החג הנקרא חג הסוכות, ומי שמרגיש את עצמו כאזרח, שפירושו הוא, קבוע בעולם, עליו לשבת בסוכות, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, כדי למעט את הרגשת האזרחות בעולם, והאשה שמהותה ביטול לצרכי האיש ואין לנ את הרגשת האזרחות בעולם, וכמבואר בקנין קידושין בדברי הר"ן במס' נדרים ל א, פטורה מסוכה כי אינה מרגישה אזרח, ומינייה ממעטים נשים שבה נאמר גם מה שקנתה אשה קנה בעלה.

בספירת העומר נאמר בתפילה שאחרי ספירת העומר, אתה ציויתנו לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מטומאותינו, ומקשה בסה"ק תורת חיים, וכי היכן נאמר בתורה שספירת העומר היא כדי לטהרנו וכך, ותירץ שוספרתם "לכם" לכם ר"ת כדי לטהרנו מטומאותינו.

ולכאורה יל"ע בפסוק הנאמר על חובת נטילת ד' מינים, ולקחתם לכם, מה מרמז לנו ה"לכם", והנה י"ל דהא במדרש איתא, מהמילה ביום הראשון לומדים ראשון לחשבון עווננו, כי מיום הכיפורים ועד סוכות יש ד' ימים בהם טרודים בני אדם בבחירת ד' מינים ובניית הסוכה ואין להם זמן לחטוא, ומיום ראשון

של סוכות יש להם זמן והוא ראשון לחשבון עוונות, והנה כתב השם משמואל, ראייה מכאן שההכנה לקיום המצוות גדולה יותר מהמצוה בעצמה, כי הרי בזמן ההכנה למצוה אין זמן לחטוא ואילו בזמן קיומה מתחיל החשבון עוונות. אך לענ"ד נראה שאין כאן ראייה אלא להיפך, כי הרי זה לעומת זה עשה האלוקים, ובזמן ההכנה לקיום המצוה אין התגברות הסטרא אחרא גדולה ואין זמן לחטוא ואינו מתגבר להפריע להכנת בני ישראל לקיום המצוה, אך בזמן נטילת הלולב ומיניו שבאים לערוך קרבא עימו ועם חילותיו כמבואר במדרשים ובגמ' דאמר גירא לשטן בעיניה עם הלולב ומיניו, ובידיני כלי קרבא נגדו הרי שהוא מתגבר להחטיא, וזהו הראשון לחשבון עוונות, ולכן נאמר ולקחתם "לכם" כי הלולב בא בזמן זה של ראשון לחשבון עוונות כדי לטהרינו מטומאותינו.

ומשום כך נאמר בו דין לכם ולא מן השאול וכו', כי חובת האדם לעבוד את בוראו ולהלחם עם יצרו בכוחותיו שלו והיא עבודת עצמו ולא שייך לזולתו, כל אחד עם נשמתו ושורשו שצריך להעלות לבוראו. והבן.

והנה במס' פסחים ה' א איתא שבשכר ראשון הנאמר בד' מינים יזכו לשמו של משיח, וצ"ב מהו שמו של משיח, ובשלמא אם היו זוכין למשיח גופא, אך מהו שמו של משיח.

ונראה בזה, כי הרי משיח בא בהיסח הדעת, אך אם יטלו ד' מינים יזכו לגלות את שמו שזוהי התחלת ההתעוררות שלביאתו בביטול הסט"א וחילותיו על ידי הכלי קרבא שאנו נוטלים ומנענעים כנגדו.

ושמחתם לפני ה' שבעת ימים.

וכתב הרמב"ם הלכות לולב פרק ח הלכה יב-יד

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו, ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה.

והיאך היתה שמחה זו, החליל מכה ומנגנין בכנור ובנבלים ובמצלתים וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו, ומי שידע בפה בפה, ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפוזזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שידוע ואומרים דברי שיר ותושבחות, ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע. עכ"ל.

ומקורו טהור מהמשנה במס' סוכה נא א דרק חסידים ואנשי מעשה היו רוקדים, והנראה בביאור דדין זה הוא, דהנה במס' יומא עא עמוד א איתא, אליכם אישים אקרא, אמר רבי ברכיה, אלו תלמידי חכמים, שדומין לנשים ועושין גבורה כאנשים. והמהרש"א מבאר שחלשים כנשים, ומתגברים על יצרם כאנשים.

שמחת החג היא לפני ה' ע"י ושאתם מים בששון, כי עיקר השמחה בחיים היא על ידי הביטול לפני ה', וזהו ניסוך המים שסביבו היה כל השמחה, חיבור המים העליונים לתחתונים, המים יורדים למקום נמוך ונמשלה לזה התורה שאף היא כך, שפכי כמים ליבך פני ה', ואחרי כל עבודת החג מתחילים שוב את התורה הנמשלת למים ומבקשים על המים ביום סיום והתחלת התורה. רק שצ"ע דהא בש"ס מס' מו"ק (ט' א) בעי לילף דאין מערבין שמחה בשמחה מהא דכתיב (מל"א ח' ס"ה) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלקינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום, ואם איתא דמערבין שמחה בשמחה איבעי לי' למינטר עד החג ומיעבד שבעה להכא ולהכא, ע"כ. ומנין לומדים שעושים שמחה לגמרה של תורה הובא בב"י סי' תרס"ט מדברי המדרש ממה ששלמה עשה שמחה בגמר בנין המקדש. ולכאוי' שלמה לא עשה זאת בחג כי אין מערבין שמחה בשמחה ומדוע אנו כן עושין זאת בחג. וצ"ע.

לעילוי נשמת אבי מורי הרב אלתר בן ציון בן הרב יהודה זונדל זצ"ל

נלב"ע כ' בתשרי תשע"א